

VALLAN JÄLJILLÄ OPETUSMATERIAALIN LIITTEET

Liite 1: Mitä tiedämme maailmasta -tietovisa

	Kiina	Intia	Yhdysvallat	Indonesia
Hallitsija				
Kulttuurituote				
Yritys				
Tunnettu elävä henkilö				

	Kiina	Intia	Yhdysvallat	Indonesia
Hallitsija				
Kulttuurituote				
Yritys				
Tunnettu elävä henkilö				

	Kiina	Intia	Yhdysvallat	Indonesia
Hallitsija				
Kulttuurituote				
Yritys				
Tunnettu elävä henkilö				

Liite 2: Roolikortit

<p>Olet 80-vuotias kenialainen nainen. Synnyit lhithen kylässä ja perheesi kuului kikujuihin, Kenian suurimpaan etniseen ryhmään.</p>	<p>Olet 50-vuotias nainen ja alun perin kotoisin Somaliasta. Olet asunut Suomessa 25 vuotta, ja pyörität menestyvää yritystä. Sinulla on kaksi teini-ikäistä lasta.</p>	<p>Olet 17-vuotias, pienessä guatemalalaisessa kylässä asuva poika. Haluaisit jatkaa opintojasi, mutta perheelläsi ei ole varaa lähettää sinua lukioon.</p>
<p>Olet 38-vuotias nigeriläinen kirjailija. Olet kirjoittanut viisi kirjaa, jotka on käännetty yli 30 kielelle.</p>	<p>Olet 30-vuotias nepalilainen nainen. Synnyit pienessä maaseutukylässä ja sinun piti jättää opiskelut kesken 12-vuotiaana perheesi huonon taloudellisen tilanteen takia.</p>	<p>Olet 19-vuotias, pienessä itäsuomalaisessa kaupungissa asuva mies. Olet juuri kertonut kavereillesi olevasi homoseksuaali. Vannotit heitä olemaan kertomatta muille, sillä olet peloissasi siitä, että jotkut ihmiset kaupungissasi eivät hyväksyisi sinua sellaisena kuin olet.</p>
<p>Olet 55-vuotias suomalainen mies, ja suuren energiayhtiön toimitusjohtaja. Sinulla on vaimo ja kolme lasta.</p>	<p>Olet 58-vuotias suomalainen pankkitoimihenkilö. Sinut irtisanottiin työstäsi hiljattain organisaatiomuutoksen takia. Olet epävarma siitä, onko uuden työn saaminen tässä iässä enää mahdollista.</p>	

Esikuvien tarinat

Rooli: Olet 80-vuotias kenialainen nainen. Synnyit lhithen kylässä ja perheesi kuului kikujuihin, Kenian suurimpaan etniseen ryhmään.

Wangari Maathai (1940-2011) oli Nobelin rauhanpalkinnon voittanut kenialainen ympäristöaktivisti. Hän opiskeli Pittsburghin yliopistossa Yhdysvalloissa, josta valmistui biologian maisteriksi. Maathai teki jatko-opintoja Münchenin yliopistossa, ja palasi Keniaan 1969, jossa hänestä tuli ensimmäinen tohtorin tutkinnon suorittanut itäafrikkalainen nainen. 1970-luvulla Maathai perusti puiden istutuksella ympäristön suojeleluun tähtäävän Green Belt -liikkeen, josta myöhemmin tuli pysyvä ympäristöjärjestö. Myöhemmin hän toimi kansanedustajana ja Kenian apulaisympäristöministerinä, ja vuonna 2004 hänelle myönnettiin ensimmäisenä afrikkalaisena naisena Nobelin rauhanpalkinto työstä kestävän kehityksen, demokratian ja rauhan edistämiseksi.

Rooli: Olet 38-vuotias nigerialainen kirjailija. Olet kirjoittanut viisi kirjaa, jotka on käännetty yli 30 kielelle.

Chimamanda Ngozi Adichie (1977-) on palkittu nigerialainen kirjailija, jonka teoksia on käännetty yli 30 kielelle. Adichie varttui Nigeriassa Nsukkan yliopistokaupungissa. Puolentoista vuoden ajan hän opiskeli lääketiedettä ja farmasiaa Nigeriassa, mutta jätti opinnot lopulta kesken. 19-vuotiaana hän muutti Yhdysvaltoihin, jossa opiskeli viestintää ja valtio-oppia. Hän suoritti maisterin tutkinnot sekä luovassa kirjoittamisessa että Afrikan tutkimuksessa. Adichien esikoisromaani Purppuranpunainen hibiskus julkaistiin vuonna 2003. Sen jälkeen teoksia on julkaistu yhteensä neljä, joista viimeisin, ”Meidän kaikkien pitäisi olla feministejä”, ilmestyi maaliskuussa 2017 suomeksi ja jaettiin kaikille yhdeksäsluokkalaisille.

Rooli: Olet 30-vuotias nepalilainen nainen. Synnyit pienessä maaseutukylässä ja sinun piti jättää opiskelut kesken 12-vuotiaana perheesi huonon taloudellisen tilanteen takia.

Mira Rai (1988 -) on kansainvälistä mainetta kerännyt juoksija. Rai kasvoi pienessä kylässä ilman juoksevaa vettä tai sähköä. 14-vuotiaana hän liittyi sisällissodassa taisteleviin maoisteihin ja harjoitteli heidän kanssaan, vaikka olikin liian nuori taisteluihin. Sodan jälkeen hän muutti Katmanduun, jossa hän halusi opiskella karatea ja harjoitella juoksua. Hän joutui mukaan ensimmäiseen ultramaratoniinsa puolivahingossa, sillä kuvitteli olevansa menossa vain lenkille aiemmin harjoituksissa tapaamansa miesten kanssa. Paikan päällä hänelle selvisi, että kyse olikin kilpailusta. Rai voitti kilpailun, ja hän kiinnitti kilpailun järjestäjien huomion. Tätä voidaan pitää hänen juoksu-uransa alkuna.

Liite 3: Malliartikkeli

Pirkko Carpenter ihastui Afrikkaan, nyt Malawin lapsille rakennetaan koulua – "Olen ollut onnekas, joten haluan antaa mahdollisuuden myös muille"¹

YLE, 6.4.2018

KAJAANI

Pirkko Carpenter istuu kerrostalokotinsa keittiöpöydän ääressä ja katselee valokuvia Muonan kylältä, Etelä-Malawista. Yhdessä kuvassa pieni poika katsoo totisena suoraan kameraan. Toisessa kuvassa koululaiset istuvat oppitunnilla suuren puun varjossa.

Tämän saman pöydän äärellä perustettiin viisi vuotta sitten yhdistys, jonka tavoitteena on tukea koulutusta yhdessä Afrikan köyhimmistä maista.

Malawin Lasten ja nuorten avuksi -yhdistyksessä tällä hetkellä on kymmenisen aktiivijäsentä Kajaanissa ja Oulussa, mutta jäseniä on ympäri maata. Yhdistyksen myyjäisillä, kirpputoreilla ja aineettomilla lahjoilla keräämät varat menevät lyhentämättöminä koulurakennusten rakentamiseen.

– Olemme siinä onnellisessa vaiheessa, että ensimmäinen koulurakennus on kattoa vaille valmis. Siinä on kaksi luokkahuonetta ja opettajien huoneet keskellä. Se on ollut kovan ponnistelun tulos, mutta nyt se on totta, yhdistyksen puheenjohtaja Pirkko Carpenter kertoo hymyillen.

Yhdistyksen tarkoituksena on rakentaa vielä kolme koulurakennusta eli peruskoulu 1.–8. -asteelle. Samalla on rakennettava opettajien asunnot, koska muuten opettajia ei saada syrjäiselle maaseudulle. Yhden koulurakennuksen ja opettajien asunnon rakentaminen maksaa noin 30 000 euroa.

– Se on suuri urakka, mutta myös mahtava haaste. Olemme ajatelleet, että tästä eteenpäin joka vuosi rakennetaan yksi koulurakennus ja opettajien asunto. Uskomme, että se toteutuu. Jos ei tässä aikataulussa, niin joku päivä peruskoulu on valmis, Carpenter sanoo.

Pienet yhdistykset eivät näy tilastoissa

Suomessa on monia pieniä yhdistyksiä, jotka ovat syntyneet ihmisten auttamishalusta. Carpenterin perustaman yhdistyksen tavoin ne eivät aina ole esimerkiksi kehitysyhteistyön kattojärjestö Kepan jäseniä, joten tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida.

– Tiedän monia järjestöjä, jotka ovat käynnistyneet siitä, että on esimerkiksi matkustettu johonkin kehitysmaahan tai on tutustuttu ihmisiin tai järjestöihin, jotka tekevät hyväntekeväisyystyötä. Silloin on haluttu kerätä pieni porukka tukemaan, ja tekemään esimerkiksi kummitoimintaa lasten hyväksi, kertoo asiantuntija Auli Starck Kepa ry:stä. ---

Puun alta luokkahuoneeseen

Muonan kylässä, Malawissa, kyläläiset osallistuvat rakennustöihin innokkaasti. Paikallisen kyläpäällikön lahjoittama tontti on tasoitettu lihasvoimalla ja rakennusten tiilet on tehty käsityönä. Hyväntekeväisyisyhdistys on maksanut palkkaa 50 muonalaiselle miehelle ja naiselle.

Koulusta on tulossa tärkeä koko kylälle, mutta ennen kaikkea lapsille.

– Koulunkäynti on paikallisille lapsille erittäin vaikeaa, koska koulumatkat ovat pitkät ja luokat suuria. Koulua voidaan käydä myös puun alla auringon paahteessa. Luokkien pitäisi olla pienempiä kuin 80 oppilasta ja opetuksen tason tulisi olla korkeampi, koska myös siinä on ongelmia, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja Pirkko Carpenter.

¹ <https://yle.fi/uutiset/3-10124491>

Vain 35 lasta sadasta suorittaa Malawissa ala-asteen. Carpenterin mukaan tärkeintä on, että lapsi oppii perustaidot ja pääsee eteenpäin jatko-opintoihin, sillä varsinkin tytöt jättävät koulun usein kesken.

– Siellä päin maailmaa tytöt naitetaan jo 12-vuotiaana. Jokainen vuosi, kun tyttö on koulussa, muuttaa hänen elämänsä paremmalle tolalle. Nykyisin lapsivaimoilla on lupa tulla takaisin kouluun, kun lapsi on syntynyt, mutta Malawissa asiat muuttuvat vähitellen ja maaseudulla vielä hitaammin, Carpenter kertoo.

Artikkelia on lyhennetty alkuperäisestä.

Artikkelin analysointi:

- Artikkelissa korostuu länsinäkemys, vain suomalaisia naisia äänessä. Olisiko ollut mahdotonta saada kommentti myös Malawista?
- Suomalaisten asiantuntijuus ja hyväntekeväisyys korostuvat.
- Luo me-ne jaotteluja ja korostaa ”niiden” eroa ”meihin” (esim. ”siellä päin maailmaan tytöt naitetaan jo 12-vuotiaana”).
- Vahvistaa stereotypiaa köyhästä, länsimaiden avusta riippuvaisesta maasta.

Valtarakenteet – sanaselityspeli

FEMINISMI

Sukupuolten tasa-arvoa edistävä aate. Jotkut katsovat sen tarkoittavan yksinomaan naisten oikeuksien ja aseman parantamista, mutta laajemmin se voidaan ymmärtää kaikkia syrjinnän muotoja vastustavana työnä.

Valtarakenteet – sanaselityspeli

PATRIARKAATTI

Yhteiskuntajärjestelmä, jossa miehisyyttä arvostetaan enemmän kuin naisellisuutta.

Yhteiskuntajärjestys, jossa miehet ovat hallitsevassa asemassa.

Valtarakenteet – sanaselityspeli

TRANSSUKUPUOLINEN

Henkilö, joka ei koe omakseen sitä sukupuolta, joka hänelle on syntymässä määritelty (syntymäsuupuoli). Monet transsukupuolisista ihmisistä mieltävät itsensä naisiksi tai miehiksi, jotkut ennen kaikkea transihmisiksi.

Valtarakenteet – sanaselityspeli

HETERONORMI

Oletus, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat heteroita, ellei muuta tule ilmi. Heterous nähdään yhteiskunnassa 'luonnollisena' ja toivotumpana kuin muut seksuaaliset suuntautumiset.

Valtarakenteet – sananselityspeli

SUKUPUOLI-IDENTITEETTI

Ihmisen oma kokemus sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan.

Valtarakenteet – sananselityspeli

RAKENTEELLINEN RASISMI

Rasistisen ideologian ilmeneminen yhteiskunnan instituutioissa ja rakenteissa. Esim. poliisivoimissa oleva rasistinen ajattelu, tai median tapa kuvata jutuissaan ei-valkoisia ihmisiä. Kyseessä ei ole muutamien ihmisten harjoittama rasismi, vaan historiallisesti pesiytynyt käytäntö, joka asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Valtarakenteet – sananselityspeli

VALTARAKENNE

Sellainen yhteiskunnallinen rakenne, joka asettaa jonkun tai jotkut ryhmät toisia huonompaan asemaan yhteiskunnassa. Esimerkiksi sukupuolijärjestelmä, tai rakenteellinen rasismi.

Valtarakenteet – sananselityspeli

MONIKANSALLINEN YRITYS

Yritys, joka toimii useissa eri maissa, ja jolla on siten valtaa osallistua maailmantalouden sääntöjen määrittelyyn.

Valtarakenteet – sananselityspeli

UUSKOLONIALISMI

Siirtomaavallan aika ulottuu nykypäivään uuskolonialismin muodossa. Uuskolonialismilla tarkoitetaan kulttuurista, taloudellista ja sosiaalista valtaa, jota varakkaammat maat ulottavat köyhempiin ja heikompiin maihin.

Valtarakenteet – sananselityspeli

SUKUPUOLITTUNEET TYÖMARKKINAT

Sukupuolittuneilla työmarkkinoilla tarkoitetaan työpaikkojen jakautumista ns. naisten ja miesten aloihin. Työmarkkinat ovat edelleen hyvin sukupuolittuneet myös Suomessa.

Valtarakenteet – sananselityspeli

NORMI

Säännöt, joita ryhmä käyttää määrittämään hyväksyttävät ja sopimattomat arvot, uskomukset, asenteen ja käyttäytymismallit. Säännöt voivat olla suoria- tai epäsuoria määräyksiä.

Valtarakenteet – sananselityspeli

YHDEN TARINAN VAARA

Vain yhden näkökulman tai ajatuksen esittäminen toisesta henkilöstä tai maasta lisää väärinkäsitysten riskiä ja luo stereotyyppioita.

Valtarakenteet – sananselityspeli

GLOBALISAATIO

Maailmanlaajuinen yhdenmukaistuminen. Globalisaatio voidaan ymmärtää sekä talouden, kulttuurin, informaation, politiikan, ympäristön että hallinnon yhdenmukaistumisena.

Valtarakenteet – sananselityspeli

REPRESENTAATIO

Jonkin esittäminen jonkinlaisena. Maailman merkityksellistäminen tietyllä tavalla

Valtarakenteet – sananselityspeli

TASA-ARVO

Ihmisten samanarvoisuus eli yhdenvertainen arvo ja asema niin yksilönä kuin yhteiskunnan jäsenenä.

Valtarakenteet – sananselityspeli

ASENNE

Asenteella tarkoitetaan käyttäytymiseen vaikuttavia positiivisia tai negatiivisia tunteita, uskomuksia ja aikomuksia.

Valtarakenteet – sananselityspeli

ARVO

Asia, joka määrittelee käyttäytymistä, valintoja ja arviointeja erilaisissa päätöksenteon ja toiminnan tilanteissa.

Valtarakenteet – sananselityspeli

ESIKUVA

Henkilö, jonka ajatuksista, töistä tai olemuksesta on otettu mallia.

Valtarakenteet – sananselityspeli

STEREOTYPIA

Yleistys eli stereotypia tarkoittaa joidenkin yksittäisten asioiden tai ilmiöiden käsittämistä ryhmäksi eli joukoksi, jonka jäsenillä on samankaltaisia piirteitä. Stereotypiat koetaan usein kielteisiksi, sillä ne antavat helposti negatiivisen leiman suuremmalle joukolle yksittäisten asioiden ja/tai ilmiöiden perusteella.

Valtarakenteet – sananselityspeli

AKTIVISMI

Toiminta, jossa epäoikeudenmukaiseksi koettuja käytäntöjä yritetään muuttaa kansalaistoiminnalla.

Valtarakenteet – sananselityspeli

VEROPARATIISI

Veroparatiisi on maa tai alue, jossa on matala tai olematon verotusaste, alhainen säätely ja usein myös tiukka pankkisalaisuus tai muita salassapitokäytäntöjä. Tietojen saaminen veroparatiiseista on usein vaikeaa tai mahdotonta, mikä mahdollistaa myös rahanpesun ja muun talousrikollisuuden. Veroparatiiseihin siirretään rahoja verotuksen välttämiseksi tai varojen kätkemistarkoituksessa.

Valtarakenteet – sananselityspeli

ETUOIKEUS

Oikeus saada tai tehdä jotain ennen muita, oikeus jollaista ei ole muilla tai kaikilla.

Valkoinen etuoikeus tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan rakenteet suosivat valkoisia näkemällä valkoisuuden ns. neutraalina/ normina.

Valtarakenteet – sananselityspeli

MAAILMANTALOUS

Järjestelmä, jossa maailman eri kolkkien tuotanto ja kulutus ovat yhteydessä toisiinsa.

Valtarakenteet – sananselityspeli

NORMIKRIITTISYYS

Normikriittisyys tarkoittaa yhteiskunnan syrjivien normien haastamista.

Valtarakenteet – sananselityspeli

EUROSENTRISMI

Maailmankuva, jonka keskiössä on eurooppalainen historia ja ajattelu. Se sisältää näkemyksen Euroopan ja eurooppalaisten ihmisten yliveraisuudesta.

Valtarakenteet – sananselityspeli

EKSOTISOINTI

Vähemmistöryhmän tai vähemmistöön kuuluvan yksilön määrittelemisen vain yhden ominaisuutensa perusteella enemmistöön nähden vieraaksi ja kiehtovaksi, romantisoidun erikoiseksi.